

Frankrig, hvori Landet var indviklet. Og Kongen faae sig nødsaget til at tage de Penge, han behøvede, ved tungne Laan og ved Opkrævelse af ubevilgede Afgifter; med andre Ord gennem en Slags provisoriske Finantslove. Man kan sige, at dette var en i høi Grad upatriotisk Fremgangsmaade fra det engelske Parlaments Side. Men Spørgsmaalet er slet ikke, om Parlamentet optraadte rigtigt og forsvarligt og patriotisk. Ingen er i Tvivl om, at der i ethvert Folk findes slette, ligesom der findes gode Egenstaber, og at naar Vidensstaben og Forbittrelsen vøjer under Stridens Hede, faae de slette Egenstaber Overtaget. Nei, det, hvorpaa det kommer an, er at indrette sin Statsstyrelse, sin forfatningsmæssige Tilværelse saaledes, at man giver de bedste Egenstaber og Kræfter i Folket Velilighed til at komme ovenpaa. Men den Tilstand, hvori vi en halv Snes Aar, og da navnlig i de sidste 7 Aar, have siddet fast, den er visseelig ikke egnet dertil, og hvad værre er, jeg ser ingen Udvei af den. Det forekommer mig, saaledes som Forholdene ere nu, at der snarere er Udsigt til, at Striden vil stige og stige, at Forholdene ville blive vanskelige og vanskelige, uden at der synes Haab om nogen Løsning. Der er for mig ingen Tvivl om, at en fortsat Tilstand som den nuværende vilde i ethvert andet Folk end vort være en Umulighed. Hvis vi vare et Folk paa 20 eller 40 Millioner, vilde den uundgaaelig føre til en voldsom Katastrofe enten til den ene eller den anden Side. Tilstandene ere saaledes her hjemme, som de pleie at være i de Perioder, der i Folkenes Historie gaa forud for de store Omdælinger. Jeg tror ikke, at noget Slikt vil finde Sted herhjemme; jeg tror det ikke af den Grund, at der i det danske Folk fra begge Sider er en almindelig Erkjendelse af, at noget slikt kan ikke ske, fordi vi Alle instinktmæssig føle, at vi ere ikke fuldt Herrer over vor egen Skjæbne. Vi ere det ikke udadtil, og vi ere det heller ikke indadtil. Vi ere nødvendigvis af hele vor Stilling tvungne til at bære med Taalmod og Sagtmodighed det, som andre Nationer ikke kunde eller vilde bære. Derfor er det min Tro, at det kommer ikke til noget Brud, det kommer ikke til at bryde, det vender sig ikke afgjørende den ene eller den anden Wei. Nei, det bliver fremdeles ved i denne langsomt samfundsopløsende Tilstand, hvor Alt smuldrer hen, hvor Land og Folk efterhaanden raadne op. Paa den ene Side staar den saakaldte Wisnepolitik; paa den anden Side staar en Politik — jeg veed ikke ret, hvorledes jeg skal benævne den. Det er den Politik, at Regjeringens Opgave

er ene og alene at blive siddende paa sin Plads, ligegyldigt, hvorledes det iøvrigt gaar med ethvert Spørgsmaal om Landets Bælsærd, en Politik, der hælder, at Regjeringen skal holde sig paa sin Plads, ligegyldigt, om Alt skal hvile, om Alt skal henses i Søvn og Dvale; det Væsentligste og Vigtigste bør være at faae denne saakaldte Forfatningsstrid udkæmpet, denne Strid, hvis Maal og hvis Udgang intet Mennekte øner. Saaledes sidde vi nu i godt og vel syv, snart otte Aar, og vi kunne komme til at sidde saalænge, at Septennatet bliver til et Decennat og dette til et Vigintennat. Paa den ene Side Wisnepolitikken, paa den anden Side det, jeg vilde kalde Syvoverpolitikken — og mellem disse to politiske Systemer kaster man Bold frem og tilbage om, hvem der bærer Ansvaret. Den høitærede Conseilspræsident paakaldte forleden Dag Historiens Dom; han mente, at selv om man nok saameget i Folkethinget fralagde sig Ansvaret, vilde dog Historien vide at gjøre det gjældende. Det forekommer mig at være dristigt saaledes at mane Manderne frem. Ja, vistnok tror jeg, at Historien vil sælde den Dom, at det danske Venstre, som vi kjende det igjennem disse Aar, har været et Parti, der har begaaet mange og store Feil, et Parti, som i sin Kamp mod den politiske Magts Misbrug har ladet sig forlede til mangt et Skridt og grebet til mangt et Middel, som er i høieste Grad at beklage. Men Historiens Dom er ikke ensidig, og der vil lyde fra Historiens Domstol en Kjendelse til. Det er den, at der sad dengang i Spidsen for Landets Styrelse en Regjering, der var uden sand politisk Sands, ligesom den var uden politisk Evne, en Regjering, hvis hele Tilværelse var viet til parlamentariske Doktriner og statsretlige Fortolkninger, en Regjering, der var haabløst ude af Stand til at føre Landet et Hanefjed fremad, være sig indadtil eller udadtil, en Regjering, under hvis Styrelse den Anstuelse stød frem, vøgede og bredte sig, indtil den lig et Lag af Skimmel dækkede over vort hele offentlige Liv og kvalte Landets Kræfter, den Anstuelse, at det er Danmark bedre at raadne uden Parlamentarisme, end at leve med Parlamentarisme.

Mourad: Det er navnlig den cerede Rigsdagsmand fra Helsingør (Thomsen), hvis Udtalelser have foranlediget mig til at tage Ordet. Jeg tilstaar, at uagtet jeg ikke let bliver forbaujet, saa forbaukede han mig dog ikke lidet ved sine Udtalelser. Han udtalte en vis jubilerende Tølelse over, at vor Formand fandt sig foranlediget til at udtale